Jędrzej Piekara

Klub Wałdajski jako sieć wpływu i kanał komunikacji Kremla z zagranicą

słowa kluczowe: geopolityka, Rosja, Putin, Globalne Południe, Europa Środkowa

Klub Wałdajski jest dla Kremla narzędziem budowania wiarygodności przekazu na Zachodzie. Uczestnicy z państw zachodnich i tzw. Globalnego Południa otrzymują dostęp do Władimira Putina i głównych ideologów Federacji Rosyjskiej, a przekaz Moskwy dociera do zachodniej opinii publicznej nie wprost, ale za pośrednictwem osób, które nie są bezpośrednio kojarzone z polityką Kremla. Dla Polski, graniczącej z obwodem królewieckim, i całego regionu jest to sytuacja niebezpieczna: z tej samej trybuny padają groźby pod adresem NATO, a Kreml buduje zasięgi komentatorów docierających do zachodnich odbiorców. Odchodzenie od zapraszania zachodnich polityków na rzecz komentatorów, twórców internetowych i przedstawicieli Globalnego Południa wskazuje, że rola Klubu jako narzędzia wpływu może jeszcze rosnąć.

Geneza i formuła Klubu Wałdajskiego

Klub Wałdajski powstał w 2004 r., a jego pierwsze spotkanie, zatytułowane „Rosja na przełomie wieków: nadzieje i rzeczywistość", odbyło się w Nowogrodzie Wielkim. Klub został założony przez organizacje pozarządowe pozostające w bliskich związkach z Kremlem, a jednym z jego twórców był Siergiej Karaganow, rosyjski politolog, w latach 2001-2013 oficjalny doradca Kremla ds. polityki zagranicznej, a od grudnia 2012 r. honorowy przewodniczący Rady ds. Polityki Zagranicznej i Obronnej (SWOP).

Formalnie działalność Klubu opiera się dziś na fundacji powołanej kilka lat po jego powstaniu. Fundację na rzecz Rozwoju i Wsparcia Klubu Wałdajskiego utworzyły w 2011 r. SWOP, Rosyjska Rada ds. Międzynarodowych (RSMD), Moskiewski Państwowy Instytut Stosunków Międzynarodowych (MGIMO) oraz Narodowy Uniwersytet Badawczy Wyższa Szkoła Ekonomii (WSzE). W 2014 r. przejęła ona odpowiedzialność za wszystkie projekty Klubu. Dyrektorem naukowym jest Fiodor Łukjanow, przewodniczący prezydium SWOP i redaktor naczelny czasopisma „Russia in Global Affairs", a zarządem fundacji kieruje Andriej Bystrickij, dziekan Wydziału Przemysłów Kreatywnych WSzE.

Oś czasu 1. Oś czasu funkcjonowania Klubu Wałdajskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Klubu Wałdajskiego.

Edycja 2026: zmiana miejsca i przekazy Putina

W dniach 28 września – 1 października 2026 r. odbyło się XXIII doroczne spotkanie Klubu, zwieńczone sesją plenarną z udziałem prezydenta Federacji Rosyjskiej Władimira Putina. Według oficjalnych informacji zgromadziło ono około 120 uczestników z 40 państw – mniej niż rok wcześniej (ok. 140 osób)[1] – w tym obywateli państw UE i NATO.

Poprzednie spotkanie w 2025 r. odbyło się w Soczi (zob. „Komentarze IEŚ", nr 1463), czyli w miejscu, w którym konferencja Klubu odbywała się najczęściej – 10 razy z 23 edycji (w latach 2014-2019, 2021 oraz 2023-2025). Tegoroczną edycję przeniesiono do regionu moskiewskiego (w Moskwie odbyły się także spotkania w 2020 i 2022 r.). Jak podaje „Financial Times", na zmianę lokalizacji nalegała służba bezpieczeństwa prezydenta w związku z zagrożeniem ze strony ukraińskich dronów. Bystrickij natomiast 28 września oświadczył, że wybór podyktowały względy logistyczne[2]. Sesje zwykłe odbywały się w podmoskiewskiej Istrze, a plenarną przeprowadzono 1 października w Narodowym Centrum „Rossija" w Moskwie.

Spotkanie odbyło się pod hasłem „Odpowiedzialność za przyszłość: granice możliwego czy możliwości bez granic?", a punktem wyjścia obrad był doroczny raport Klubu „Keep Calm: The State and Responsibility for the Future".

Na sesji plenarnej, prowadzonej przez Łukjanowa, Putin odpowiedział między innymi na pytanie o sytuację obwodu królewieckiego (Kaliningradu) i potencjalny atak na to terytorium ze strony państw NATO. Stwierdził:

„Jeśli dojdzie do bezpośredniego ataku na Federację Rosyjską – w tym przypadku na Kaliningrad, choć potencjalnie mogłoby to dotyczyć również innych terytoriów – nieuchronnie i natychmiast pojawiłaby się kwestia użycia przez Rosję wszelkiej dostępnej jej broni. To jest nieuniknione"[3].

Putin oświadczył też, że wojska rosyjskie wzięły pod kontrolę 1301 km² terytorium Ukrainy tylko we wrześniu 2026 r., podczas gdy według Instytutu Studiów nad Wojną (ISW) bilans zmian terytorialnych był w tym czasie dla Rosji ujemny i wyniósł ponad 80 km² straty[4].

Pierwsza wypowiedź jest adresowana do rządów państw NATO i stanowi klasyczny przykład rosyjskiego zastraszania, mającego zniechęcić adwersarza do eskalacji; choć groźba użycia broni atomowej nie została wyrażona wprost, jest w niej wyraźnie obecna. Druga adresowana jest przede wszystkim do rosyjskiej opinii publicznej i przedstawia sytuację na froncie jako udane przedsięwzięcie militarne, choć „specjalna operacja wojskowa" trwa ponad cztery lata, a wojska rosyjskie nie zbliżają się do osiągnięcia celu wyznaczonego w lutym 2022 r.

Istotne jest jednak to, co nie staje się tematem dyskusji podczas spotkania Klubu: zmiana miejsca konferencji. Świadczy ona o rosnącym poczuciu zagrożenia ze strony Ukrainy, która wielokrotnie udowadniała, że jej drony sięgają celów w słabiej chronionych regionach Rosji. Było to widoczne przy okazji obchodów Dnia Zwycięstwa (zob. „Komentarze IEŚ", nr 1610; 1617) oraz Petersburskiego Międzynarodowego Forum Ekonomicznego

1 TASS, Putin to deliver speech at annual plenary session of Valdai Discussion Club, https://tass.com/politics/2023949 [24.10.2026] (140 uczestników w 2025 r.); P. K. Baev, Putin's early October diplomacy fails to deliver, PRIO, 15.10.2026, https://www.prio.org/comments/1921 [24.10.2026].

2 „Financial Times" (15.09.2026) za: Meduza, https://meduza.io/amp/en/news/2026/09/15/financial-times-valdai-club-meeting-moved-from-sochi-to-moscow-region-over-threat-of-ukrainian-strikes [24.10.2026]; wypowiedź A. Bystrickiego z 28.09.2026: TASS za: Rambler, https://news.rambler.ru/community/57137397-v-klube-valday-obyasnili-perenos-zasedaniya-iz-sochi-v-podmoskove/ [24.10.2026].

3 Meeting of the Valdai International Discussion Club, kremlin.ru, 1.10.2026, http://en.kremlin.ru/events/president/news/80910 [24.10.2026].

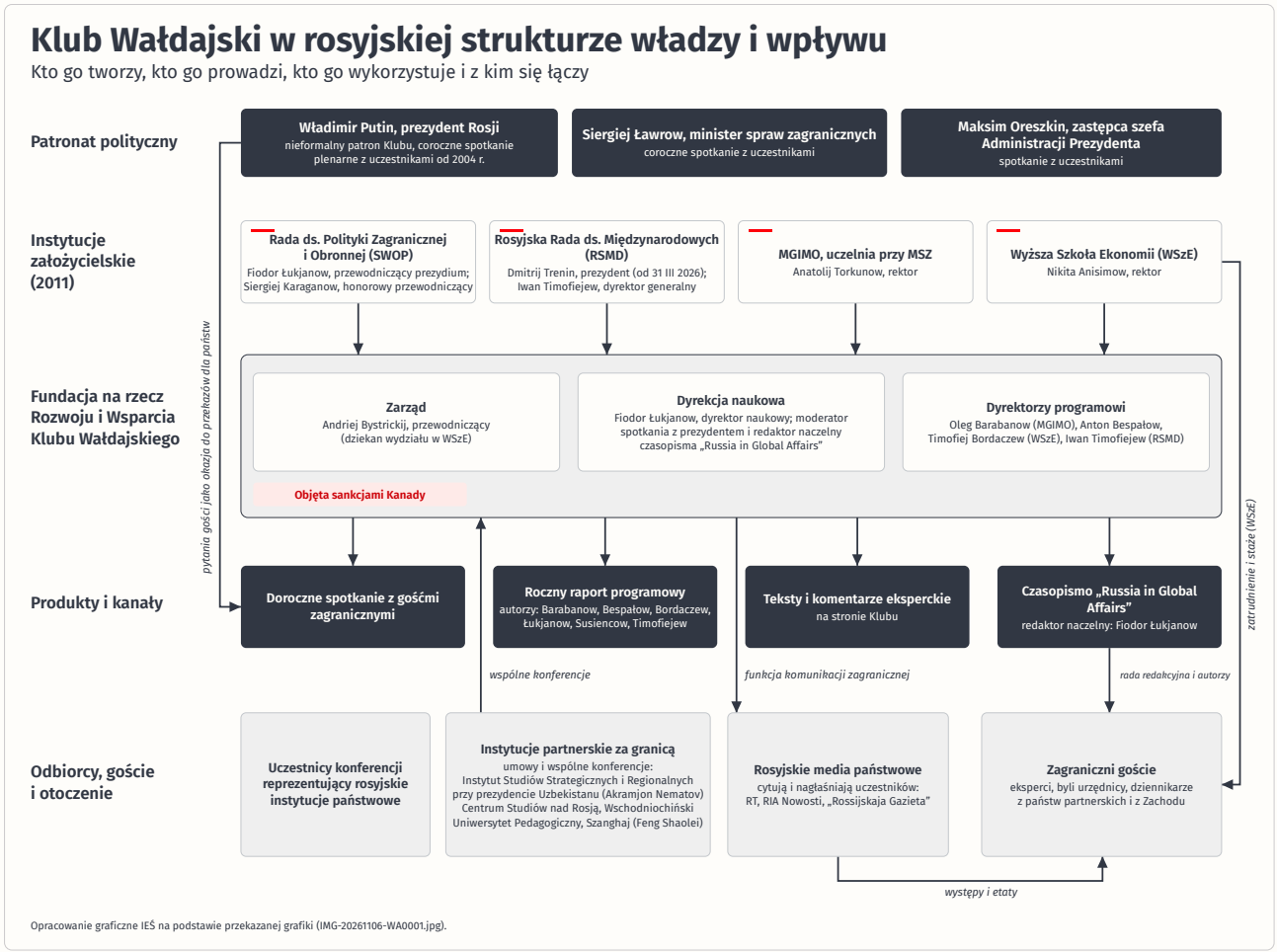
4 ISW, Russian Offensive Campaign Assessment, 2.10.2026, https://www.criticalthreats.org/analysis/russian-offensive-campaign-assessment-october-2-2026-6ac053ceab44c [24.10.2026].

(zob. „Komentarze IEŚ", nr 1636). Ryzyko uderzeń w ostatnich miesiącach wzrosło, co pokazują ukraińskie ataki na rosyjską infrastrukturę krytyczną i cyfrową (zob. „Komentarze IEŚ", nr 1725).

Klub Wałdajski w strukturach Federacji Rosyjskiej

Klub Wałdajski można przedstawić jako instytucję złożoną z pięciu poziomów. Pierwszy to patronat polityczny: prezydent FR, minister spraw zagranicznych Siergiej Ławrow i zastępca szefa Administracji Prezydenta Maksim Oreszkin, czyli stali uczestnicy spotkań. Drugi poziom stanowią instytucje założycielskie, kierowane przez Fiodora Łukjanowa (SWOP), Dmitrija Trenina (RSMD), Anatolija Torkunowa (MGIMO) i Nikitę Anisimowa (WSzE). Trzeci to fundacja, w której dyrektorami programowymi są m.in. Oleg Barabanow (MGIMO), Timofiej Bordaczew (WSzE) i Iwan Timofiejew (RSMD). Czwarty obejmuje „produkty": doroczne spotkania, raport roczny, teksty ekspertów i czasopismo „Russia in Global Affairs". Piąty tworzą odbiorcy, rosyjscy i zagraniczni: instytucje państwowe, państwowe media, goście zagraniczni oraz instytucje partnerskie za granicą, jak uzbecki Instytut Badań Strategicznych i Regionalnych i Wschodniochiński Uniwersytet Pedagogiczny.

Klub Wałdajski nie jest niezależnym ośrodkiem analitycznym. Jest przekaźnikiem geopolitycznych wyobrażeń panujących na Kremlu i przedstawia stanowisko Kremla w formie debaty eksperckiej, ubierając propagandę w pozory naukowości i logiki. Zachodni odbiorcy widzą profesorów, dyplomatów i publicystów, a nie bezpośrednio rosyjskich polityków. Wałdaj wpisuje się więc w repertuar *soft power* Kremla, którego drugim elementem jest Petersburskie Międzynarodowe Forum Ekonomiczne (zob. „Komentarze IEŚ", nr 1636).

Opracowanie graficzne IEŚ na podstawie przekazanej grafiki (IMG-20261106-WA0001.jpg).

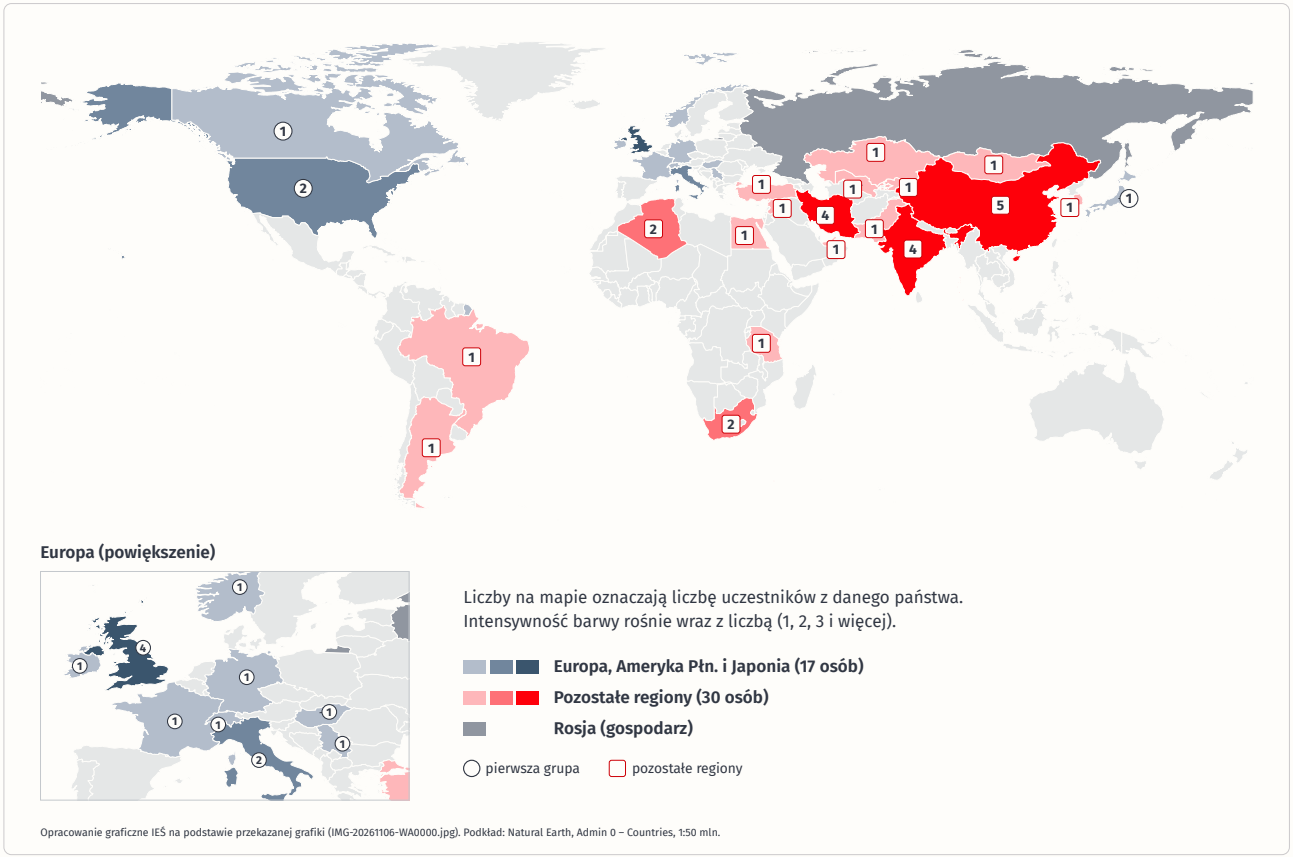
Schemat 1. Klub Wałdajski w rosyjskiej strukturze władzy i wpływu. Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Klubu Wałdajskiego i stron internetowych instytucji założycielskich.

Zagraniczna sieć wpływu Kremla

Klub Wałdajski jest forum, na którym Kreml przedstawia własną wizję porządku światowego zagranicznym ekspertom i elitom. Po 2014 r. organizatorzy zadeklarowali, że chcą tworzyć globalną agendę polityczną. Główna linia Klubu to krytyka hegemonii Stanów Zjednoczonych i Zachodu oraz postulat wielobiegunowego ładu, co widać w wystąpieniach Putina: w 2025 r. mówił, że „wielobiegunowość *de facto* już zaistniała", a Zachód nie chce oddać hegemonii.

Ważną rolę w tej narracji odgrywają zachodni goście, których wypowiedzi organizatorzy przywołują jako potwierdzenie własnych tez. W 2014 r. Putin oświadczył, że zgadza się z uwagami Dominique'a de Villepina i Wolfganga Schüssela. W pierwszych latach w spotkaniach uczestniczyli wysocy rangą politycy z państw zachodnich, m.in. Romano Prodi, François Fillon, Dominique de Villepin i Wolfgang Schüssel, a z Europy Środkowo-Wschodniej choćby Václav Klaus (Czechy) i Ján Čarnogurský (Słowacja). W ostatnich latach głośnych nazwisk jest wyraźnie mniej, a zagraniczny krąg Klubu tworzą w większym stopniu komentatorzy, twórcy internetowi i przedstawiciele państw Globalnego Południa.

Oficjalne media rosyjskie wskazywały, że w konferencji w 2026 r. uczestniczyło 74 gości zagranicznych (członkowie paneli, dziennikarze, eksperci i dyskutanci). Ponieważ nie opublikowano pełnej listy uczestników, obejmującej także panele niejawne i dziennikarzy, trudno ustalić wszystkie nazwiska. Udało się to w stosunku do 47 osób z 30 państw, których udział potwierdzają materiały Klubu, stenogram sesji plenarnej i źródła urzędowe lub medialne. Europa, Ameryka Północna i Japonia reprezentowane są przez 17 osób z 12 państw. Pozostałych 30 osób przyjechało z 18 państw Azji, Bliskiego Wschodu, Afryki i Ameryki Łacińskiej, w tym pięć z Chin oraz po cztery z Iranu i Indii.

Mapa 1. Państwa pochodzenia 47 zagranicznych uczestników XXIII spotkania Klubu Wałdajskiego o potwierdzonym udziale (z 74 gości zagranicznych według RIA Nowosti). Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Klubu, stenogramu sesji plenarnej oraz źródeł urzędowych i medialnych.

Wśród gości z Zachodu najsilniej osadzeni w rosyjskich instytucjach i mediach są:

1. Rick Sanchez, od 9 czerwca 2025 r. prowadzący w RT program *Sanchez Effect* i mieszkający w Moskwie;
2. Glenn Diesen, profesor Uniwersytetu Południowo-Wschodniej Norwegii, w latach 2017-2020 związany z WSzE, od 2018 r. redaktor „Russia in Global Affairs" i prowadzący podcast *Greater Eurasia* oraz kanał *Glenn Diesen* na YouTube (ok. 607 tys. subskrybentów i ok. 176 mln wyświetleń);
3. Roger Köppel, wydawca tygodnika „Die Weltwoche" i autor wideokomentarza *Weltwoche daily*;
4. Lorenzo Maria Pacini, autor publikujący w Strategic Culture Foundation (ośrodek objęty sankcjami USA i Wielkiej Brytanii).

Druga grupa gości to urzędnicy, naukowcy i analitycy zachodnich instytucji, którzy pełnią dla organizatorów rolę „głosów z wewnątrz" państw zachodnich i nie są bezpośrednio związani z prorosyjskimi instytucjami, jak były brytyjski dyplomata Ian Proud, były włoski ambasador w Iraku Marco Carnelos, Jennifer Kavanagh z Defense Priorities, Anatol Lieven z Quincy Institute oraz Richard Sakwa z University of Kent i Geoffrey Roberts z University College Cork.

O znaczeniu uczestników z państw UE i NATO dla odporności społecznej państw zachodnich decyduje ich „zasięg", czyli możliwość dotarcia z rosyjskim przekazem do odbiorców w krajach macierzystych; w przypadku twórców internetowych stanowisko Moskwy trafia do zachodniej publiczności z pominięciem rosyjskich mediów państwowych.

Liczną grupą byli przedstawiciele państw tzw. Globalnego Południa, reprezentujący przede wszystkim instytucje państwowe. Iran reprezentowali m.in. Saeed Khatibzadeh, wiceminister spraw zagranicznych, Mehdi Sanaei, ekspert Klubu od 2008 r. i wykładowca WSzE, oraz Mohammad Reza Dehshiri, dziekan uczelni dyplomatycznej przy MSZ Iranu; Chiny – Feng Shaolei z Wschodniochińskiego Uniwersytetu Pedagogicznego i Huiyao Wang z Center for China and Globalization; Indie – Arvind Gupta, były zastępca doradcy ds. bezpieczeństwa narodowego; Uzbekistan – Akramjon Nematov z uzbeckiego Instytutu Badań Strategicznych i Regionalnych.

Zagraniczni goście służą Kremlowi również jako adresaci komunikatów skierowanych publicznie do konkretnych państw, co najlepiej widać w pytaniach zadawanych Putinowi podczas sesji plenarnej. W tegorocznej edycji pytania zadało 17 osób spoza Rosji (sześć z Europy, Ameryki Północnej i Japonii, 11 z pozostałych państw), a w kilku przypadkach odpowiedź prezydenta zawierała treść skierowaną do państwa reprezentowanego przez pytającego.

Dla przykładu Mohammad Reza Dehshiri usłyszał, że oferta przeniesienia irańskiego wzbogaconego uranu do Rosji pozostaje aktualna, co jest sygnałem dla Teheranu w sprawie programu jądrowego. Aleksandar Raković z Belgradu, pytając o neutralność Serbii przed wyborami, otrzymał pochwałę „powściągliwej" polityki prezydenta Vučicia i uwagę, że „kolektywny Zachód" traktuje Serbów niesprawiedliwie, czyli komunikat poparcia dla władz w Belgradzie w okresie kampanii. Godwin Gonde z Tanzanii usłyszał zapewnienie o bliskich relacjach Rosji z Afryką i zapowiedź ich pogłębienia podczas szczytu Rosja-Afryka w Moskwie (zob. „Komentarze IEŚ", nr 1688), a Roger Köppel – że Szwajcaria powinna zrezygnować z sankcji wobec Rosji. Pytanie zadane przez gościa z zagranicy pełni więc funkcję zaproszenia do wygłoszenia komunikatu, a sam pytający – pośrednika, przez którego trafia on do opinii publicznej i elit konkretnego państwa.

Perspektywy i scenariusze

Mechanizm funkcjonowania Klubu pokazuje, że sieć wpływu działa na zasadzie wymiany legitymizacji: Kreml zyskuje wiarygodnych rozmówców w państwach Zachodu, a goście z zagranicy – dostęp do prezydenta Rosji

i rosyjskiego obiegu medialnego, dzięki czemu przekazy Kremla docierają do odbiorców przez osoby i kanały niepostrzegane jako rosyjskie.

Wyraźnym trendem jest przesuwanie się punktu ciężkości w zagranicznym kręgu Klubu z polityków wysokiego szczebla państw zachodnich ku komentatorom, twórcom internetowym i delegacjom Globalnego Południa. Jego dalszy rozwój uzależniony jest od czterech czynników: przebiegu wojny i rozmów pokojowych wraz z polityką sankcyjną, od której zależy udział zachodnich gości w wydarzeniach organizacji objętej sankcjami (fundacja Klubu jest objęta m.in. sankcjami Kanady[5]); sytuacji bezpieczeństwa, która wpływa na format spotkań (świadczy o tym przeniesienie obrad z Soczi i zmniejszenie ich skali); kierunku rosyjskiej polityki zagranicznej, w której Putin akcentował BRICS jako „prototyp" przyszłego porządku oraz inicjatywę Eurazjatyckiej Karty Różnorodności i Wielobiegunowości[6]; a także rozwoju platform społecznościowych, od którego zależy zasięg pojedynczych kanałów.

Na tej podstawie można wskazać trzy robocze hipotezy. W scenariuszu kontynuacji Klub zachowa obecny profil, a o oddziaływaniu na odporność społeczną państw Zachodu zdecyduje przede wszystkim zasięg pojedynczych kanałów. W scenariuszu przesunięcia na Eurazję i Globalne Południe stanie się głównie forum uzgadniania narracji z partnerami z Azji, Bliskiego Wschodu i Afryki, a oddziaływanie na Zachód odegra rolę drugorzędną. W scenariuszu częściowego powrotu zachodnich elit, możliwym po osłabieniu sankcji lub porozumieniu kończącym wojnę, Klub odzyska wysokiej rangi rozmówców z państw zachodnich, a wymiana legitymizacji nabierze cech klasycznej dyplomacji publicznej. Który scenariusz będzie się realizował, pokaże skład zagranicznego kręgu Klubu w kolejnych edycjach: liczba urzędników i polityków z państw UE i NATO, liczba i zasięg twórców internetowych oraz jawność listy uczestników.

Implikacje dla Polski i regionu

Dla Polski i Europy Środkowo-Wschodniej, które sąsiadują z obwodem królewieckim i należą do adresatów rosyjskich gróźb wobec NATO, istotne jest to, że ten sam kanał służy do przekazywania ostrzeżeń państwom Sojuszu i do budowania zasięgu komentatorów docierających do zachodnich opinii publicznych. Niezależnie od scenariusza niezbędne jest budowanie odporności poznawczej przez jawne przedstawianie powiązań zachodnich komentatorów z rosyjskimi platformami (redakcje, uczelnie, media państwowe, wykazy sankcyjne) oraz zasięgów ich kanałów, zwłaszcza w scenariuszu kontynuacji.

W wymiarze koordynacji z partnerami w Unii Europejskiej, NATO i w regionie Europy Środkowo-Wschodniej użytecznym zabiegiem byłoby prowadzenie rejestru uczestników wydarzeń o podobnym charakterze, ponieważ w obiegu publicznym wiele nazwisk pozostaje nieujawnionych.

Polska wraz z zachodnimi partnerami mogłaby także rozwijać własne kanały dialogu eksperckiego z Indiami, Pakistanem, państwami Afryki i Ameryki Łacińskiej, które Klub wykorzystuje jako zaplecze legitymizacyjne. Rozwijanie takich kanałów zyskuje na znaczeniu w scenariuszu przesunięcia na Eurazję i Globalne Południe, bo alternatywne platformy dialogu mogą ograniczać zasięg rosyjskiego przekazu, obecnie jednego z najsilniej wybrzmiewających w państwach Globalnego Południa.

[5] Valdai Discussion Club (Foundation), OpenSanctions, https://www.opensanctions.org/entities/NK-ZMrptvXduhzDYFEP2yNyQ4/ [24.10.2026]; Global Affairs Canada, Regulations Amending the Special Economic Measures (Russia) Regulations, 17.07.2023, https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/sanctions/russia_regulations-reglement_russie48.aspx?lang=eng [24.10.2026].

[6] Meeting of the Valdai International Discussion Club, kremlin.ru, 1.10.2026, http://en.kremlin.ru/events/president/news/80910 [24.10.2026] (BRICS jako prototyp przyszłego porządku; Eurazjatycka Karta Różnorodności i Wielobiegunowości).